

קובץ

הערות וביאורים

בתורת

כ"ק אדמו"ר מלך המשיח שליט"א
בפשש"מ, רמב"ם, נגלה וחסידות

פרשת ויק"פ

פרשת החודש

שבת חזק

גליון י"ג (תרנ"ב)

יוצא לאור על ידי

תלמידי בית המדרש דמוסד חינוך אהלי תורה

ברוקלין, ניו יארק

417 סרוי עוועניו

ה' תהא שנת נפלאות גדולות

צדי"ק שנה לכ"ק אדמו"ר מה"מ שליט"א

שנת חמשת אלפים שבע מאות וחמשים ושלוש לבריאת

27	מאמרי אדה"ז הקצרים
27	האם השעיר לעזאזל היה מת מיד?
28	נבואה בזמן הזה
28	'מי שברך' אחרי קריאת התורה
29	חברת "בית רבי"
29	הרב שלי"א - כשד"ר
30	הבאת המשיח ע"י נפוליון (גליון).

מספר פאקסימיליא לשלוח הערות: 953-9720 (718)

**לזכות כ"ק אדמו"ר שליט"א
 לרפואה שלימה וקרובה תיכף ומיד ממש**

**לזכות
 התי שלום דובער בן הינדא מלכה שי'
 לרגל יום הולדתו ביום כ"ה אדר
 להצלחה רבה ומופלגה**

ל ק ו ט י ש י ח ו ת

אין שבות במקדש

הרב אברהם יצחק ברוך גערליצקי
- ר"מ בישיבה -

בלקוויש חכ"א פ' ויקהל (שיחה א') מביא דברי הרמב"ם בסוף הל' בית הבחירה דבשבת היו בודקין בנרות הדלוקין מעיש, וחקשה בכס"מ דהרי אין שבות במקדש? ומתרץ דאפשר בהיתר, ומקשה מכמה מקומות ברמב"ם דמצינו דגם בדאפשר בהיתר אמרינן דאין שבות במקדש, ובתחילה ר"ל דכאן שאני שהו"ע קבוע, והכ"ז לא אמרינן דאין שבות במקדש כשאפשר בהיתר, אבל מקשה ה"ז דהרי גם ערב פסח שחל להיות בשבת הוא קבוע, ומ"מ אמרינן שם דאין שבות במקדש אף שאפשר בהיתר, וממשיך לתרץ בביאור (א) דכיון דענין הבדיקה הוא מצד כבוד המקדש, והו"ע חביבות, בזה לא אמרינן אין שבות במקדש, ע"ד שהי' בנס חנוכה דלהודיע חבתן של ישראל הוצרכו לשמן טהור דוקא. (ב) ע"ד דמצינו בדאורייתא דאף דעבודה דוחה שבת מ"מ בנין ביהמ"ק אינו דוחה את השבת, דרק אם הקדושה היא כבר בשלימות אז דוחה שבת, אבל בנוגע לבנין ביהמ"ק דזהו עשיית קדושה, זה אינו דוחה את השבת, ע"ז הוא בדרבנן דכעין דאורייתא תיקנו, דדוקא בעבודה אמרינן דאין שבות במקדש, אבל בנוגע לבדיקה שהוא כמו בנין ביהמ"ק בזה לא אמרינן דאין שבות במקדש ע"ז.

ויש להעיר דעפ"י תירוץ האי' דבענין הבא מחמת חביבות לא אמרינן דאין שבות במקדש, יש לבאר מה שפסק הרמב"ם בחל' לולב (פ"ח הי"ג) לגבי שמחת בית השואבה וז"ל: והאיך היתה שמחה זו החליל מכה ומנגינן בכנור ובנבלים ובמצלותים וכאוי"א בכלי שיר שהוא יודע לנגן בו כו' ושמחה זו אינה דוחה לא את השבת ולא את היו"ט עכ"ל, ועיי"ש בלח"מ שהביא מה שפסק הרמב"ם (הל' כלי המקדש פ"ג ה"ו) דבשנים עשר יום בשנה החליל מכה לפני המזבח כו' וחליל זה דוחה שבת מפני שהוא חליל של קרבן, וחליל של קרבן עבודה היא ודוחה את השבת ע"כ. אף שפסק דעיקר

שירה בפה מ"מ דוחה את השבת וכאן בשמחת בית השואבה אינו דוחה עיי"ש, ועיי' גם בתוס' סוכה נ"א, בד"ה שאינו דוחה שהקשו וז"ל: אע"ג דחליל אינו אסור אלא משום שמא יתקן כלי שיר כמו אין מספקין ואין מטפחין דפי' משילין, וקיימ"ל דאין שבות במקדש, בית השואבה שאני כדאמרין "בגמ' דאינה אלא משום שמחה יתירה עכ"ל, והקשה בסי' חבלים בנעימים ח"א סי' נ' (אות ו') דכ"ז יתכן לתרץ אם אין שבות במקדש הוי"ע של דח"י אבל לפי מה שפסק הרמב"ם (הל' קרבן פסח פ"א חט"ז, מובא בהשיחה) ד"איסור שבות במקדש היתר הוא" א"כ גם משום שמחה יתירה ה"י צ"ל דאין שבות במקדש ויהי' מותר בכלי שיר? ועיי' גם בסי' עמק סוכות סוכה שם ובשו"ת יהודא יעלה ח"א סי' נ"ט שהקשו כן.

אבל לפי המבואר בהשיחה א"ש, דרך בחלי' כלי המקדש פסק דדוחה את השבת אף דעיקר שירה בפה מ"מ ה"ז עבודה כלשון הרמב"ם הנ"ל, משא"כ בשמחת בית השואבה שנתבאר בארוכה בלקו"ש חיי"ז פ' אמור (ד') דכל ענינה היא משום חביבות המצוה דשמחה של מצוה, כיון שמצינו בתורה ההדגשה בשמחה בחג הסוכות, דהדגשה זו פעלה חביבות במצוה זו עיי"ש, ומכיון דכל שמחה זו בא מחמת חביבות בהמצוה, בנמילא לא אמרינן בזה דאין שבות במקדש, ולכן אין החליל וכו' דוחה שבת ויו"ט.

(ב) ובשו"ת באר יצחק או"ח סי' י"ג הקשה בהך דשבועות טו"ב, דקאמר דאי אפשר לקדש את ביהמ"ק בשתי הלחם דעצרת, היכי ניעבד ניבני' מאתמול וניקדשיה ביו"ט אין בנין ביהמ"ק דוחה יו"ט עיי"ש, והקשה לפי מה שכתבו התוס' בשבת צ"א, בד"ה הרודה דאין בנין ביו"ט אסור מן התורה כיון דמגבן הוה תולדה דבונה במילא מה"ת אמרינן מתוך שהותרה לצורך הותרה נמי שלא לצורך ואסור רק מדרבנן, א"כ למה אסור לבנות ביהמ"ק ביו"ט נימא דאין שבות במקדש? ועד"ז הקשה שם בסי' י"ד דהרי אפשר לבנות באופן שיבנו שנים ביחד ושנים שעשו פטורין, ואף דאסור מדרבנן הלא אין שבות במקדש עיי"ש.

ולפי תירוץ ה' בהשיחה נ"חא מאד, דהא דאמרין דאין שבות במקדש הרי זה רק לאחר שכבר ישנה לביהמ"ק, אבל בנוגע לבנין ביהמ"ק הרי נתי' דכעין דאורייתא תיקנו, ובמילא בזה לא אמרינן דאין שבות במקדש.

ג) ובגמ' פסחים סו,ב, אמרו עליו על הלל מימיו לא מעל אדם בעולתו אלא מביאה חולין לעזרה ומקדישה וסומך ידו עליה ושוחטה, פסח בשבת היכי מצי מקדיש ליה והתנן אין מקדישין כו' כל אלו ביו"ט אמרו ק"ו בשבת, הני מילי בחובות שאין קבוע להן זמן, אבל בחובות שקבוע להן זמן מקדישין, והקשה במצפה איתן שם דמאי פריך היכי מצי מקדיש ליה הא כיון דהקדישו בעזרה נימא דאין שבות במקדש? והכי אמר בירושלמי פי' האשה דמה"ט מותר להקדיש בעזרה וכן הקשה בקרבן העדה, ומתיר דתלמודא דידן סב"ל דמשום שבות במקדש לא התירו להקדיש דזה אפשר מערב שבת כמ"ש הכס"מ בסוף חלי בית הבחירה דכשאפשר בהיתר לא אמרינן דאין שבות במקדש עיי"ש, ועיי' גם רמב"ם חלי קרבן פסח פי"א הי"ט דהתירו להקדיש פסחו בשבת הואיל וקבוע להם זמן, ולא כתב משום דאין שבות במקדש.

והנה לפי מה שנתבאר בהשיחה להוכיח בשיטת הרמב"ם דאפילו בדאפשר בהיתר מ"מ אמרינן דאין שבות במקדש שוב הדרה קושיית המצפה איתן לדוכתיה דאפילו בדלא קבוע להם זמן ה"י צ"ל מותר להקדיש כיון דאין שבות במקדש?

אלא דלפי המבואר בהשיחה בתירוץ הבי' י"ל דלא קשה כלל, דהרי נתבאר דכל הענין דאין שבות במקדש הוא רק כאשר כבר ישנה ענין הקדושה, אבל בנוגע לפעול ולעשות ענין הקדושה בזה לא אמרינן דאין שבות במקדש, ולכן בנוגע להקדש שענינו לפעול קדושה כו' לא אמרינן דאין שבות במקדש, ועיי' גם בסי' חוקת הפסח חלי ק"פ שם. ובכללות הקושיות בהשיחה על הכס"מ דבדאפשר בהיתר לא אמרינן דאין שבות במקדש, ראה מצפה איתן בהשמטות למסי' ביצה (נדפסו בסוף מסי' חגיגה) דף כ"א, שכתב דכוונת הכס"מ הוא דרך במכשירי מצוה אם אפשר בהיתר לא אמרינן אין שבות במקדש, אבל בנוגע למצוה עצמה אפילו בדאפשר בהיתר אמרינן דאין שבות במקדש.

פורים, = שתיית יין לת"ח וצדיקים אם טובה אנ

הרב מרדכי משה לאופ
בית חב"ד רובע י"א אשדו

בלקוטי שיחות חלק לא שיחת פורים חב' (ע' 177 ואיל
מבאר כ"ק אדמו"ר שליט"א בהרחבה סיפור חז"ל (מגילה ז,
בהא דרבה ור' זירא עבדו סעודת פורים בהדי הדדי, "איבסונ
וכו'.
בסעיף ד מביא מ"ש השל"ה (שער האותיות פד, ב) במעל
השתי אצל צדיקים שעייז גילו סודות התורה וכו'.

והוא הדין - ממשיך שם בס"ה - בנדו"ד "שתיית היין שלח
(כפשוטה) היתה לכוונה הנ"ל בשל"ה, שמתוך משתה היין יתגו
אצלם יין שבתורה כו"י [וראה הנסמן שם בהע' 32 (ועד"ז לפנ
בהע' 21)], עד כאן.

ועפ"ז יומתק הא דאיתא בברכות נו, א: היין יש שותהו וט
לו שנאמר (תהלים קד) ויין ישמח לבב אנוש.. א"ל רבי יור
לתנא תני תלמיד חכם לעולם טוב לו שנאמר (משלי לא, ט) ל
לחמו בלחמי ושתו ביינ מסכתי.

והיינו: כאשר הוא "לכוונה הנ"ל.. שמתוך משתה היין יתגו
אצלם יין כו"י.

משא"כ הא דשנינו בסנהדרין (ע"א, ב): יין ושינה ו
ולצדיקים רע להם (שאין עוסקין בתורה; רש"י) ורע לעו
(...וכשהן מתבטלין פורענות בא לעולם; רש"י).

כלומר, כאשר אי"ז לכוונת הגילוי שעייז, ואז הי"ז בינ
תורה כפשוטו.

וראה סנהדרין שם ע, א: זכה (כלומר אם זכה וידע לה
בעצמו מלשתות יותר מדאי משמחו שמפקח את הלב; רש"י)
זכה משמחו והיינו דאמר רבא חמרא וריחני פקחין (עשא
פקח; רש"י).

ויש לבאר גם עפ"י חילוקי הדרגות ד"תלמוד חכם" (להעיר מענין איזהו חכם הרואה את הנולד) ו"צדיקים" (שם המושאל - וכברמב"ם הלי תשובה ששוללו בתניא פ"א). ובחפזה כתבתי כ"ז.

ח ס י ד ו ת

דיוק לשון בע"ח בענין הצמצום

הרב אלישיב קפלון
כפר חב"ד ב'

בגליון כפר חב"ד האחרון (564) הביא הרב שניאור זלמן מנחם אברהם ש"י גופין את המובא בכתבי הארי' ז"ל, ש"בתחלה (קודם הצמצום) היי אור אין סוף ממלא כל מקום החללי".

והנה מצד שיגרת הלשון מקובל לצטט ענין זה בטעות, כי שם הלשון הוא "ממלא כל המציאות", שהרי מקום החלל ומקום פנוי נעשה רק ע"י צמצום, נואף שבדאי לא נתכוון הכותב בזה לומר שישנו חלל קודם הצמצום, מ"מ יש להדגיש את הציטוט הנכון, כי בלאה"כ עלול להיווצר בלבול בהגדרת הנושא וכו'.

וראה בד"ה החלצו רנ"ט סוף פרק כ"ח: שהיי אור הראשון מאיר וממלא כל החלל ומקום פנוי דעכשיו, וכמ"ש בע"ח שהיי אור עליון פשוט ממלא כל המציאות עכ"ל.

ולהעיר שכבר היי לעולמים בשנת תשל"ג, שכשהזכיר כ"ק אדמו"ר שליט"א במאמר ד"ה ובני ישראל גוי את ענין הצמצום - ציטטו בהנחה "בתחלה היי חלל ומקום פנוי והאוא"ס ממלא מקום החללי", ובשבת שלאח"ז במאמר ד"ה בחודש השלישי העיר על כך כ"ק אדמו"ר שליט"א ש"אין שייך לומר לפני הצמצום הלשון מקום פנוי, כ"א לאחר הצמצום.. דכיון דמתחילה היי אוא"ס ממלא את כל מציאות החלל, הרי אין שום מציאות אחרת מלבד אוא"ס, וממילא לא שייך לקרוא לזה חלל ומקום פנוי".

[אבל צע"ק שבכ"מ בדא"ח הלשון הוא כזה. ראה ד"ה יו"ט ו' ר"ה רס"ו. ועוד. ובד"ה אתה הראת תשיג: מקודם ה"י אוא"י מאיר בגילוי במקום החלל ולא ה"י מקום פנוי לעמית העולמות, נראה שמחלק בין "חלל" ל"מקום פנוי"].

וצריך להבין במה עדיף הלשון "כל המציאות" מאשר הלשון "חלל ומקום פנוי", דאף שבלשון "כל המציאות" אין מדובר במקום פנוי, מ"מ הרי גם הוא מורה על "מציאות" שישנה כו' לפני הצמצום. ובפשטות נראה שהשימוש בלשון זה הוא משום שא' לשון אחר (אלא שצ"ע לפי"ז מדוע לא כתבו "ממלא הכל").

אך לפי הרמז י"ל בדא"פ שבזה נרמז המבואר בדא"ח ש' לפני הצמצום ה"י כח הגבול בהעלם כו'.

דרך-אגב יש להעיר מלשון בלתי רגיל בענין זה במצ' האמנת אלקות להצ"צ פ"ו: והנה בסדר התהוות העולמות ממנו י' הודיענו השי"י ע"י נביאנו וחכמינו הקדושים ז"ל, וכמ' האריז"ל אשר רוח ה' דבר בו, שעשעלה ברצונו הפשוט לבר' העולם, צמצם כו"י, עכלה"ק.

פ ש ו ט ו ש ל מ ק ר א

דעת רש"י על הארון וכלי המקדש

יוסף וואלדמ
תושב השכו

בפירש"י בפרשתנו (ל"ח, כב) ד"ה ובצלאל בן אורי וגוי' ע' את כל אשר צוה ה' את משה: "כי משה צוה לבצלאל לעני' תחלה כלים ואח"כ משכן, אמר לו בצלאל מנהג העולם לעני' תחלה בית ואחר כך משים כלים בתוכו, אמר לו כך שמעתי ו' הקב"ה אמר לו משה בצל אל היית כי בוודאי כך צוה לי הקב' וכן עשה המשכן תחלה ואחר כך עשה כלים", עכ"ל.

המקור של פירש"י זה הוא מגמרא ברכות נ"ה א, וז"ל הגמרא שם: "בשעה שאמר הקב"ה למשה לך אמור לבצלאל לעשות משכן ארון וכלים הלך משה ואמר לו עשה ארון וכלים ומשכן, אמר לו, משה רבינו, מנהגו של עולם אדם בונה בית ואח"כ מכניס לתוכו כלים ואתה אומר לי עשה ארון וכלים ומשכן, כלים שאני עושה להיכן אכניסם, שמא כך אמר לך הקב"ה משכן ארון וכלים, אמר לו שמא בצל אל היית וידעת".

מזה שהגמרא מזכיר הארון בפני עצמו בצירוף לכלים יש לנו הוכחה נוספת להמבואר בלקו"ש תרומה ש"ז בדברי הרמב"ם בהלכות בית הבחירה (בתחלתו) שאין הארון נמנה בין כלי המקדש.

בלקו"ש הנ"ל מוכיח על יסוד דיוק בנוגע להמקום בו הביא הרמב"ם הלכה מסויימת בנוגע להארון - "דארון אינו רק כלי שמצוי בקדש הקדשים (ובדוגמת כלי המקדש האחרים המצויים בהיכל וכו') כי אם הוא חלק מקדש הקדשים (בנין) עצמו" וממשיך שם, "ונבזה מוסבר מה שאין הרמב"ם מונה את הארון בין כלי המקדש שמפרט (בתחלת הלי' בית הבחירה) "ועושים במקדש כלים וכו'" - כי הארון אינו כלים (בפ"ע) הוא חלק מקדש [קדשים]".

אבל פירש"י הנ"ל שבפרשתינו נראה כאילו עומד בניגוד להמבואר בדברי הרמב"ם בלקו"ש הנ"ל.

שרש"י משנה מלשון הגמרא ואינו מזכיר הארון בצירוף למשכן וכלים, שלכאורה יש להסיק מזה שלרש"י הארון הוא בכלל הכלים.

אבל קרוב יותר לאמר בפשוטו של הענין שכוונת רש"י בהשמטת "ארון" אינו כדי לכלול אותו יחד עם שאר הכלים, (בניגוד למשמעות לשון הגמרא הנ"ל ובניגוד המבואר עפ"י רמב"ם הנ"ל) שאז יהי' השאלה איזה הכרח לזה הי' לו, לרש"י בפשטי"מ.

אלא אדרבה כוונתו להוציאו מכלל הכלים - דחינו להוציאו מן השקלא וטריא שבין בצלאל ומשה רבינו איזה לעשות קודם. וזה בגלל שע"פ פשטי"מ אין הכרח לעשות הארון ראוי להיות דוקא אחרי עשיית המשכן (כמו שזה כן גבי שאר הכלים).

וכפי שבאמת כן ה'י גבי הארון שעשה משה לפני שעלה לקו
לוחות השניות בארבעים יום האחרונים שמפורש בפי עקב (י'
י, ג) שעשאו עפ"י ציווי ה' בלי משכן.

שהרי מלאכת המשכן לא נצטוו עליו אלא ממחרת יוה"כ אח
ירידתו מן ההר בפעם האחרון.

ועפ"י יומתק דיוק בלשון הכתוב.

מעת שהוקבע בפסוק ריש פ' תרומה (כה, כא) שהארון הו
מקום העדות "ואל הארון תתן את העדות אשר אתן אליך", הרי ו
פעם שהוזכר "ארון" בקשר לעשיית המשכן וכליו, מוזכר הו
בצירוף לתיבת "עדות" - דהיינו "ארון לעדות" (חוץ מסוף
פקודי גבי הקמת המשכן).

(ואלה הם המראה מקומות להנ"ל: שמות כה, כב. כו, לג. ו
לד. לו, לא, ז. לט, לה. מ, ג. מ, ה.)

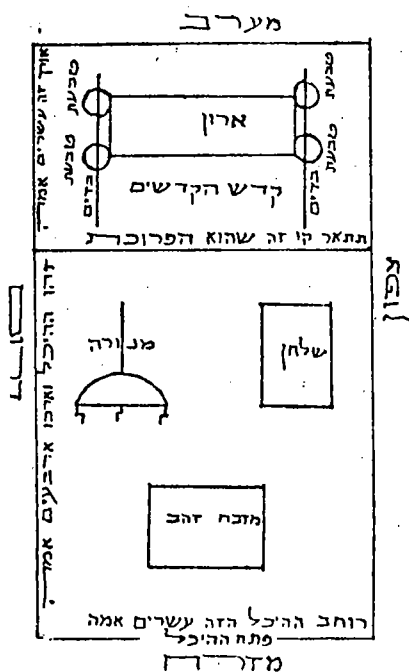
ולא כן הוא גבי שאר כלי המשכן כמו השולחן, מנוו
המזבחות ועוד. שנתבאר לעיל מובן. כל הכלים חוץ מהארון ו
בהם ענין חוץ למשכן רק כשהם במקומם בתוך המשכן, דהיינו ו
בתור חלק מהמשכן ועבודתו.

משא"כ הארון, הרי הוא עצמו משמש בתור "בית ומשכ
לעדות, דהיינו להלוחות להניחם בו - גם בלי היותו חי
מהמשכן.

ר מ ב " ם

הזיות הדם בחטאות הפנימיות

הרב יהודה קעלער
מח"ס מנחת יהודה וירושלים

(המשך מגליון הקודם)

והנה הלח"מ בח"י מעשה הקרבנות כתב וז"ל:

...וכבר עלה בדעתי להביא לו סיוע לפירוש זה מדברי הירושלמי שהקשה על מתניי ואמר ויתחיל מקרן מזרחית דרומית אייר אילא ימנית אין זו ימנית, ויתחיל מקרן צפונית מערבית אריא ויצא אל המזבח. ויתחיל מקרן מערבית דרומית ומשני שלא יתן אחוריו לקדש. ופריך ואין סופו ליתן אחוריו לקדש, ומשני חוזר היה לאחוריו. ויעמוד בדרום ויתחיל מקרן מזרחית צפונית, ומשני כי דאמר ר' אילא ימנית, אין זו ימנית, ע"כ. וקשיא בדברי הירושלמי אי ס"ל דפתחא בצפון קאי כדברי רש"י

ושאר מפרשים מאי פריך ויתחיל מקרן מזרחית דרומית, הא כיון דפתחא בצפון קאי אחרי שאינו יכול ליתן בקרן מערבית צפונית שהוא פוגע בו תחלה ודאי שהוא ראוי ליתן את הסמוך לו במזרחית צפונית, אלא ודאי דס"ל דפתחא בדרום קאי, ומתני רבנן היא וכדפרישית, ולכן הקשה דיתחיל מקרן דרומית מזרחית, ותירץ ר' אילא אם כן היית צריך לחזור למערבית דרומית דפגע ביה תחלה כדי שלא ישאר באחרונה כדפרישית ונמצא אתה מקיף דרך שמאל, ואין אתה יכול להקיף אלא דרך ימין וכדכתיבנא. אבל מ"מ אין לשון הירושלמי הזה ברור בעיני מכמה קושיות, חדא דאפילו תימא פתחא בדרום קאי אמאי לא מקשה תחלה ויתחיל מקרן מערבית דרומית כיון שעדיין לא ידע תירוץ דויצא אל המזבח, ואי אמרת דפתחא בצפון קאי מאי מקשה דיתחיל בקרן דרומית מזרחית אין ראוי לו שיתן אלא בצפונית מזרחית שהוא אחר צפונית מערבית שאינו יכול ליתן בו וכמו שהקשיתי. ועוד אמאי לא מקשה מתחלה ויתחיל מקרן צפונית מערבית כדמקשה בתר הכי כיון דפתחא בצפון קאי וביה פגע תחלה כיון שעדיין לא ידע תירוץ דויצא אל המזבח. ותו קשה לכל הפירשין כיון דכבר תירץ ויצא אל המזבח מאי הדר מקשה ויתחיל מקרן מערבית דרומית הא בענן ויצא אל המזבח ולא נפיק מכוליה מזבח, ולמאי טעמא דשלא יתן אחוריו לקדש וכו' ועוד יש גמגום בהבנת הירושלמי באופן שצ"ע ויישוב...".

והנה יודע אני דל ערכי לגבי הגאון בעל הלחם משנה, וכלשון הגמ' משה לא ידע דוד ידע! (ע"פ ברכות ג, ע"ב) מ"מ כך היא דרכה של תורה וכו' ולע"ד י"ל שדברי רבינו מכוונים לדברי הירושלמי ביומא פ"ה הל' ה'.

הלכה ה מתני' התחיל מחטא ויורד מהיכן הוא מתחיל מקרן
מזרחית צפונית מערבית צפונית מערבית דרומית דרומית מזרחית
מקום שהוא מתחיל בחטאת על המזבח החיצון שם גומר על מזבח
הפנימי ר"א אומר במקומו היה עומד ומחטא על כולן הוא נותן
מלמטה למעלה חוץ מזו שהיתה לפניו שהיה נותן מלמעלה למטה
גמ' ויתחיל בקרן מזרחית דרומית אמר ר' הילא ימנית אין זו
ימנית, ויתחיל מקרן צפונית מערבית אמר רבי אלעזר ויצא אל
המזבח, ויתחיל מקרן מערבית דרומית שלא יתן אחוריו לקודש.
ואין סופו ליתן אחוריו לקודש חוזר היה לאחוריו, ויעמוד
בדרום ויתחיל מקרן מזרחית צפונית כ"י דאמר ר' הילא ימנית
אין זו ימנית. תני רבי אלעזר אומר ממקומו היה עומד ומחטא

ועל כולו הוא נותן מלמעלן למטן חוץ מזו שהיה לפניו לוכסן שהיה נותן מלמטן למעלן. ר' אבהו בשם רבי יוחנן שניהן מקרא אחד דורשין סביב רבנן אמרי סביב להלוך ורבי ליעזר אומר סביב לקרות. שני כהנים ברחו בפולמוסיות אחד אומר עומד הייתי ומחטא ואחד אומר מהלך הייתי ומחטא. אמר רבי יודן הדא אמרה מאן דעבד הכין לא חשש ומאן דעבד הכין לא חשש:

דברי המפרשים על הירושלמי לא זכיתי להבין, ולכן לא העתקתיים.

הנה במשנה איתא על כולן הוא נותן מלמטה למעלן חוץ מזו שהיתה לפניו שהי' נותן מלמעלן למטה. ובגמרא מביא הברייתא תני רבי אליעזר אומר... ועל כולן הוא נותן מלמעלן למטן חוץ מזו שהי' לפניו לוכסן שהי' נותן מלמטן למעלן. הרי מה שכתוב במשנה על כולן הוא נותן מלמטה למעלה זו היא שטת התנא קמא, וכמו שפסק רבינו. ועיי' פשיטא ליה להירושלמי שהשלש מתנות הראשונות הי' מזה על קרן שכנגדו. ועפ"י יצא לנו הפירוש בדברי הירושלמי כדלהלן:

הגמ' מקשה ויתחיל בקרן מזרחית דרומית אמר ר' הילא ימנית אין זו ימנית, פ"י הטעם שיתחיל בדרומית מזרחית כדי שיהא נתינת הדם כמו בחטאת על המזבח החיצון, ועיי' משני אמר הילא ימנית אין זו ימנית, דהיינו שאם ילך ליתן דרומית מזרחית בעמדו על קרן צפונית מזרחית כדי שיהא נותן מלמטה למעלה הרי הוא צריך ללכת לשמאלו שהרי הי' עומד בין המזבח להמנורה (עיי' בצירוף) ואנן קיי"ל כל פינות שאתה פונה לא תהא אלא לימין, ושוב מקשה ויתחיל מקרן צפונית מערבית, זאת אומרת שיעמוד בקרן מערבית דרומית ויתן קרן צפונית מערבית, וכדקיי"ל איו מעבירין על המצות. ומשני אמר רבי אלעזר ויצא אל המזבח. ועדיין לא יצא מהמזבח לא בהקפת יד ולא בהקפת הגל. ושוב מקשה ויתחיל מקרן מערבית דרומית פ"י שימשך לחקיף ברגל ולעמוד במזרחית דרומית ויתן מערבית דרומית, ומשני עיי' שלא יתן אחוריו לקודש. פ"י כאשר יעמוד אצל מערבית ויתן דרומית מזרחית יתן אחוריו לקודש. ועיי' מקשה שוב ואין סופו ליתן אחוריו לקודש כשיעמוד בקרן מערבית דרומית ליתן דרומית מזרחית, ומשני חוזר הי' לאחוריו פ"י שלא הי' עומד ומזה בקרן דרומית מערבית אלא חוזר ובא למקום שהי' בתחלה ונותן במקומו מלמעלה למטה. כמו שפרשנו. ושוב

מקשה, ויעמוד בדרום ויתחיל מקרן מזרחית צפונית, ולכאור הרי זה מה שהוא עושה באמת ומאי קפריך. אמנם כבר הרגיש בז בקרבן העדה ופירש, וז"ל "ויעמוד בדרום. בקרן דרומית מזרחי דהיינו שילך דרך אחוריו לשם ולא הוה דרך שמאל כיון שאי נותן עליו רק על קרן צפונית מזרחית ויחזור ויתן על קרן מערבית דרומית דבי נפיק רישא" ומשני כ"י דאמר ר' היל ימנית אין זו ימנית, ופירש בקרבן העדה, כשחזור ונותן י קרן מערבית דרומית אין זה דרך ימין שהרי חוזר עליו מצ דרום שהוא עומד בו. ועתה נמצא דברי רבינו מכוון לדב הירושלמי, וסרו כל הקושיות של הלח"מ. והשי"ת יזכנו לראו בנין בית המקדש בקרוב ממ"ש בהתגלות מלך המשיח בב"א.

ומעתה נשאר לבאר שיטת הירושלמי בדברי ר' אליעזר ה"י דהנה בבלי מס' יומא (נט,א) איתא מתניתין מני ר' יהודה ה"י דתניא ר' מאיר אומר רבי אליעזר אומר במקומו עומד ומחטא ו"י כולן היה נותן מלמעלה למטה חוץ מאותה שבאלכסון שנותן מלמט למעלה רבי יהודה אומר ר' אליעזר אומר במקומו עומד ומחט ועל כולן הוא נותן מלמטה למעלה חוץ מזו שהיתה לפניו ממ שנותן מלמעלה למטה דלא ניתוס מאניה: ופירש"י בדעת ר' מא "בזו שלפניו על כרחו כדי שלא יזוב הדם לתוך בית ידו דהוא וגבוה היא יותר מידו צריך להיות ראשי אצבעותיו למעלה וא מושך מלמטה למעלה הדם זב לתוך בית ידו ובאותן של צדד נותן כדרך שהתחיל בזו חוץ מאותה שבאלכסון שהיא רחוקה וא לא למשוך מלמעלה למטה טורח הוא לו להיות כפוף ופושט זרו עד כלות המתנה אלא משכופף גופו ופושט זרועו מתחיל למכ ונזקק והולך למעלה". עכ"ל. והעתיקו הקרבן עדה בפירו ו"לירושלמי אות באות. ולא יזכתי להבין דבריו הקדושים. דה לפי"ש לא היו החזיות עפ"י סדר! שהרי ה"י מתחיל מלפנ והולך לצד אחד ואח"כ לצד השני ואח"כ לזה שבלכסון. ואו הפירוש הוא שה"י מתחיל לפניו ומצדד ידו לימין ונותן ואח" נותן זה באלכסון ואח"כ שוב מצדד אצבעו ונותן מלמעלן למט ועצ"ע. אמנם מלשון הירושלמי ממקומו (ולא כמ"ש בבלי במקו נראה לבאר שיטת ר' אליעזר באופן אחר. והוא בחקדים ש"י חילוק בחלוקת המשניות בין בבלי והירושלמי, שבבלי מתח משנה דידן "ויצא אל המזבח אשר לפני ה' זה מזבח הזהב התח מחטא ויורד מהיכן הוא מתחיל וכו' ובירושלמי, וכן הו במשניות כת"י של רבינו ויצא אל המזבח אשר לפני ה' זה מזו הזהב הוא סיום ההלכה שלפניו (כידוע שהרמב"ם קורא לפיסו המשניות הלכות, וכן תמצא בכתבי הר"י יוסף קאפח שליט"א שבו

מקום שבפירושו כשהוא מציין לפי המשניות פרק פלוני הלכה אלמוני, ולא משנה ואכמ"ל) והנפקא מינה היא, דלשיטת הבבלי דמתניתין ר' יהודה היא, לכו"ע בעינן ויצא אל המזבח עד שיצא מחוץ למזבח, ורק לרבי אליעזר הי' נותן כולן מלמטה למעלה חוץ מזה שהי' לפניו. ולתנא קמא כולן הי' נותן מלמעלה למטה וזהו פי' התחיל מחטא ויורד. משא"כ להירושלמי עדיין לא ידע שבעינן ויצא אל המזבח עד שיצא חוץ למזבח ותחלת המשנה ר' אליעזר היא שממקומו דהיינו ממקום שהוא עומד אחר ההזיות מעל הפרוכת, וכיון דפתח בצפון קאי הי' עומד לצפון של מזבח. וגש תיכף לקרן צפונית מערבית ומשם הי' נותן מזרחית צפונית מלמטה למעלה ואח"כ לפניו צפונית מערבית, ואח"כ שוב מצדד אצבעו למערבית דרומית ונותן מלמעלה למטה ואח"כ נותן דרומית מזרחית מלמטה למעלה. ומה שכתוב ועל כולן הי' נותן מלמטה למעלה זה דברי התנא קמא. ובזה יובן למה במהדורה קמא כתב רבינו על מלמטן למעלן "וזה דעת ר' אליעזר, ומחקו ובמהדו"ב כתב ואין הלכה כר' אליעזר, אלא שזו דעת התנא קמא וכדאיתא בתוספתא פ"ג א. וזהו ג"כ שיטת הירושלמי. ומשה אמת ותורתו אמת.

וי"ל הטעמא דשבק רבינו ש"ס דילן ופסק כהירושלמי, ע"פ הכלל דסתם משנה ר' מאיר, ודו"ק.

נ ג ל ה

בענין ברכת שפטרני

הרב שמואל פסח באגאמילסקי
מחבר קובצי שאלות פירושים וביאורים
מייפלואוד, ניו דזערסי

א. בגליון תרנ"א (פ' תצוה) כתבתי בנוגע למה שהעיר הרב נחמן ווילהלם בקובץ דברי תורה חלק ח"י ע' ע"ח בנוגע לברכת שפטרני שהביא מש"כ הרמ"ז בסי' רכ"ה ס"כ י"יא מי שנעשה בנו בר מצוה יברך בא"י אמ"ה שפטרני מעונשו של זה", והביא מש"כ המג"א סק"ד ע"ז, "היינו כשנעשה בן י"ג ויום אחד ועכשיו

נהג לברך בשעה שהנער מתפלל או קורא בשבת ראשונה ואז נוד
לרבים שהוא בר מצוה (ל"ח)."

והביא שיש שינוי הלשון בין סדור תו"א וסי' תהלת ה' השל
בנוגע להחוראה לברך ברכת שפטרני, דבסי' תהלת ה' הלשון הו'
"אם קראו לספר תורה נער שנעשה בר מצוה אזי אחר שבירך ברכ
אחרונה, אביו יאמר זה:....", ובסי' תו"א הלשון הוא "מי שב
הגיע לכלל מצוה אומר:....", ולדעתן יש נפק"מ לדינא ביניהם
ועיי"ש מה שכתבתי להשיג על דבריו.

ויש להוסיף על מה שכתבתי, וגם להעיר על גוף דבו
המג"א.

ב. לשון סי' תו"א הנ"ל הוא כפי שהוא בסי' תו"א הוצא
קה"ת, וכן הוא ג"כ בסי' תו"א דשנת תרפ"ד, וכנראה שכי"ה ג'
בהוצאה דשנת תרצ"ה (אינו תח"י) מאחר שכמדומה הוצאת קה"
הוא צילום מסידור זה.

אמנם בדפוסי הראשונים של הסי' שתח"י (היינו - תרמ"ו
תרנ"ב, תרע"א, ועוד א' שחסר דף השער וכפה"י נדפס לו
תרע"א) ועד"ז בסי' דשנת תש"א ותש"ו הלשון הוא, "מי שב
הגיע לבר מצוה יאמר:...."

ובשעה"כ פרק כ"ד העתיק מסי' דשנת תקפ"ב (מקום הרא'
שבסדורי נוסח רבנו הזקן שנדפס הברכה) "מי שבנו הגיע לכ
מצוה אומר".

וסי' מהרי"ד וסי' תהלת ה' ראסטאו מתאימים עם הדפוס
הראשונים של סי' תו"א.

וכעין לשון סי' תהלת ה' נמצא גם בסידור "מאורי אור
עפ"י המסודר בסי' המאיר לארץ כפי נוסח . . האר"י.
ווילנא תרנ"ג, "אם קראו לס"ת נער שנעשה בר מצוה אחר שק
יברך אביו", אבל שם נוסח הברכה הוא "ברוך שפטרני מעו
שלוה".

- הרב יהושע מונדשיין ביגדיית ירושלים גליון ה' ע' 85
העיר בנוגע להחילוק בין גוף סידור תו"א והשעה"כ, וכפי שהוא
ב"קול יהודה החדש" ו"קול בני יהודה".

ונעלם ממנו שבדפוס סי' תו"א גופא יש חילוק הני"ל.

גם, מה שהביא שבסי' קול יהודה החדש הלשון הוא "אם קראו
לסי' נער שנעשה בר מצוה אזי אחר שקרא יברך אביו ברוך
שפטרני מענשו שלזה", הנה כני"ל כ"ה בסי' מאורי אור ווילנא
תרנ"ג (מלבד תיבת "אזי").

ג. בסעיף ו' כתבתי שמה שהחליט הרב ווילהלם שלשון סי'
תו"א הוא כשיטה הא' שמובא במג"א (שמברכים) (מיד) כשנעשה בן
י"ג ויום א', לפענ"ד אינו נכון, דמאחר שהברכה נכתב אצל
קריה"ת, מזה הוכחה דמברכים הברכה בעת קריה"ת ולא בשעה
שנעשה י"ג ויום א'.

ויש להוסיף בזה, דמה שנכתב סתמא "מי שבנו הגיע וכו'",
ולא נזכר ע"ד קריה"ת, י"ל בשתיים: (1) מאחר שנכתב אצל קריה"ת
מובן מעצמו שאז מברכים הברכה, וכני"ל, (2) בא לרמז גם המובא
במג"א "ועכשו נהגו לברך בשעה שהנער מתפלל או קורא..." שמה
מובן שלא דוקא בעת קריה"ת יכולים לומר הברכה.

ד. בסעי' ז' הבאתי שבלקו"ד דף רסד מובא שהברמ"צ של כ"ק
אדמו"ר האמצעי, ט' כסלו, חל ביום ה' פ' ויצא, ואדמוה"א לא
עלה אז לתורה, העלי' הראשונה שלו ה"י בש"פ ויצא למנחה,
וביום ה' עלה רבנו הזקן לשלישי ובירך אז ברכת שפטרני
בשוי"מ.

ופלא על הרב יהושע מונדשיין שביגדיית הני"ל כתב: "בלקו"ד
ע' 528 מסופר שאדמוה"ז בירך בשוי"מ כשעלה אדמוה"א לתורה אחר
היותו ברמ"צ במחילת כבודו לא דק, דאדמוה"א לא עלה אז
לתורה.

וזלה"ק של הלכו"ד: "...פריער האבן עולה לתורה געווען
כהן לוי און נאכדעם האט דער רבי עולה לתורה געווען שלישי
און האט געזאגט ברכת הפטורה בשם ומלכות".

ושם ע' 532: "א טיפער לומדישער שמועס איז געווען צווישן די גרויסע לומדים, פארוואס דער רבי האט אפגעלייגט אויפן דעם בר מצוה ביז שבת און האט נישט אויפגערופן בחמישי".

ה. לפעניד לשונו של המג"א "ועכשיו נהגו לברך..." צ"ע בדפשות כוונת המג"א הוא, דלדעת הרמ"א מברכים הברכה מ"ז שנעשה בן י"ג ויום א' ואין ממתנינים עד "שהנער מתפלל א קורא בשבת ראשונה...", אבל עכשיו נוהגים להמתין.

ולכאורה הפי' של "עכשיו" הוא להזמן של הלחם חמודות המקור לדברי המג"א, וכפי שמובא בסיום דברי המג"א שם.

אמנם דבר דורש ביאור, דאף שמקור הראשון שזכר שם ברכ שפטרני הוא במד"ר תולדות פרשה סג, ט, "א"ר אלעזר צריך אדו להטפל עד י"ג שנה מיכן ואילך צריך שיאמר ברוך שפטר מעונשו של ז"ה", וראה בתורה שלמה שם אות קנ"ב שהביא דבתשבי קטן אות ש"צ איתא בשם המדרש הברכה בשו"מ, ועיי"ש עו נוסחאות.

ובמדרש לא נזכר לברך בעת קריה"ת וכו', אדרבא מסתים הלשון משמע דמברכים מיד שנעשה בן י"ג שנה, וראה בסמוך ד הבין הארחות חיים.

אמנם מצינו דמשך מאות שנה לפני זמן של הלחם חמודות נר לברך הברכה דוקא בעת קריה"ת.

(1) בעמק ברכה שחיבר אביו של השלי"ה והשלי"ה, בברכ הנהנין כלל י"ג סימן א' כתב וז"ל: "משנעשה בנו בר מצ יברך האב כשקורין אותו לספר תורה, ברוך שפטרני מעונשו זה, כ"כ מורי ז"ל בסי' רכ"ה לברך זאת הברכה בלא ו ומלכות".

(2) לפני זה, בספר לקט יושר הכולל מנהגים פסקי הלך ותשובת של תרומות הדשן ע' 40 כתב וז"ל: "כשקרא בנו בתח בס"ת כשהתחיל ברכו אומר בריך רחמנא מלכא דארעא שפוט מעונש זה. . ואע"ג דקודם לכן מברך ה"י בנו ברכת ה"י וה"י מתפלל בלילי שבת בר"ה מ"מ המתין עם הברכה [ב רחמנא] עד קריאת התורה".

(3) לפני זה, בספר מהרי"ל דין קריאה וספר תורות, כתב וז"ל: "מהרי"ל בזמן שבנו נעשה בר מצוה וקרא בתורה ה"י מברך עליו בא"י אמ"ה אשר פטרני מעונשו של זה, וכן איתא במרדכי הגדול ברכה זו בשם ומלכות".

(4) לפני זה, בארחות חיים (הראשון) ה"י ברכות אות נ"ח כתב וז"ל: "כתוב בב"ר ויגדלו הנערים מי שיש לו בן והגיע לייג שנה צריך האב לברך ברוך שפטרני מעונשו של זה, וי"א אותה בפעם ראשונה שעולה הבן לקרות בתורה, והגאון ר' יהודאי ז"ל קם על רגליו בבה"כ ובירך ברכה זו בפעם ראשונה שקרא בנו בתורה".

5ן בהוראות מרבני צרפת שנדפס בסוף "פסקי רבינו יחיאל מפאריז", אות כ"ג, כתב וז"ל: "מי שיש לו בן והגיע לשלש עשרה שנה פעם ראשון שעומד בצבור לקרות בתורה צריך האב לברך בא"י אשר פדאני מענשו של זה, והגאון ר' יהודא בר' ברוך קם בעמידה בבית הכנסת ובירך ברכה זו כשעמד בנו וקרא בתורה תחלה, וברכה זו חובה היא".

ובהערות המו"ל שם כותב שר"י ב"ר ברוך ה"י בדור רבותיו של רש"י והובא בפ"י לחולין מז, א בענין תרי עינוניתא, ונזכר ג"כ בסי' אה"ע להראב"ן סי' רלט, ונר' שם שה"י תלמידו של רבינו גרשום מה"ג.

הנה רואים שכבר בדור של רבותיו של רש"י נהגו לברך הברכה בעת קריה"ת.

ובאמת הלחם חמודות לא כתב הלשון "ועכשיו", דז"ל בברכות פ"ט אות ל' קרוב לסופו, "ומ"ש במהרי"ל כשקרא בתורה ה"י מברך היינו לפי שאז הוא נודע לרבים שהוא בר מצוה שהרי קודם לכן לא ה"י יכול לקרות בתורה שלא ה"י עדיין גדול ולכן נ"ל שאם קודם לכן התפלל להוציא הצבור ידי חובתו שיברכס בפעם ההיא", (אף ששם נדפס "דברי חמודות", אבל ידוע שמקודם ה"י נקרא "לחם חמודות").

ולפי"ז צ"ע מש"כ המג"א "ועכשיו".

ו. גם משי"כ המג"א דשיטת הרמ"א הוא דמברכים "כשנעשה י"ג ויום א"י, לכאורה יש לדון בזה.

דאף דמסתימת לשון הרמ"א וממה שכתב הדין בסי' רכ"ח "דיני שהחיינו", לכאוי משמע דס"ל כן, ולהעיר משיירי כנה שהביא דין זה בסוף סי' ר"ט אצל דיני ברכת הגומל שנוהג לברכו אצל קריה"ת.

אמנם לכאוי צ"ע לומר דהרמ"א חולק על כל מקורות הנ שם שנהגו לברכו בעת קריה"ת.

ו. ובפרט שברמ"א צויין שהמקור לדבריו הוא "מהרי"ל בן מרדכי וב"ר פרשת תולדות", והקדים המהרי"ל להמדרש.

ולכאורה יש לומר דהטעם שהקדים המהרי"ל, משום דמהמחרי יודעים מתי צריכים לברך, היינו כפי שנהג המהרי"ל "בו שבו נעשה בר מצוה וקרא בתורה", ומהמדרש יודעים דנו הברכה שמברכים אז, הוא בלי שוי"מ.

אף שהציונים שברמ"א לאו דוקא שהם מהרמ"א וכידוע השקו בזה, ראה שד"ח כללי הפוסקים סימן י"ד אות ד'.

הנה בדרכי משה שם הביא דין זה בשם המהרי"ל והקז המהרי"ל להמדרש, דז"ל: "כתב במהרי"ל בשם המרדכי דאדם שנע בנו בר מצוה חייב לברך בא"י אמ"ה אשר פטרני מעונשו של וכן נהג מהרי"ל, ולא מצאתי ברכה זו בגמרי וקשה עליו שיב ברכה שלא הוזכרה בגמרא, ובבראשית רבה ריש תולדות יצ הוזכר הדין בשם רבי אליעזר".

ועיין בשו"ת רמ"א סי' קל"א אות ג' שכתב, "והטעם כת בס"ד בספרי (דרכי משה) אשר ע"פ אותו הספר חברתי הדי בשו"ע".

שו"ר שאף שבדפוס השו"ע המצויים אצלנו לי הרמ"א "י"א מי שנעשה בנו בר מצוה יברך בא"י אמ"ה שפטרני מעונשו זה (מהרי"ל בשם מרדכי וב"ר פרשת תולדות) וטוב לברך בלא ומלכות (ד"ע)".

הנה בשו"ע שנדפס בספר הלכה ברורה, ווילהרמרשארף תע"ז,
 ל' הרמ"א הוא, "וי"א מי שנעשה . . של זה, מהרי"ל בשם מרדכי
 ובמ"ר פרשת תולדות כתוב לברך בלא שם ומלכות, (ד"ע)".

היינו שיש ג' חילוקים ביניהם:

(1) הציון "מהרי"ל . . תולדות" לא בא בין חצאע"ג.

(2) במקום ובראשית רבה כתוב ובמדרש רבה.

(3) במקום וטוב לברך נדפס - כתוב לברך.

היינו שלפי דפוס זה, הציון מהרי"ל וכו' הוא בלי ספק
 מהרמ"א, ושהציון להמדרש הוא בנוגע לברך בלי שו"מ, וכפי מה
 שכתבתי לעיל.*

אבל לפי צ"ע הציון "ד"ע", ולהעיר שבשו"ע עם פירוש
 עטרת צבי ונחלת צבי, קראקא ת"ו, חסר ציון זה, אבל שם הלשון
 כפי שהוא בשאר הדפוסים.

ובפרט שבעל עמק ברכה שהיה תלמידו של הרמ"א כתב, "משנעשה
 בנו ברמ"צ יברך האב כשקורים אותו לס"ת", ולפי דברי המג"א
 נצרך לומר שחולק על רבו הרמ"א, ולכאורה זה תמוה, ובפרט
 שכתב שם לברך הברכה בלי שו"מ משום ש"כ"כ מורי ז"ל בסי'
 רכ"ה".

ולכן מסתברא לומר שהעמק ברכה ס"ל ששיטת הרמ"א הוא לברך
 הברכה בעת קריה"ת.

אבל הלבוש שהיה ג"כ תלמיד הרמ"א העתיק משי"כ הרמ"א ולא
 הזכיר ע"ד קריה"ת.

ש ו נ ו ת

אבני אלגביש

הרב יששכר דוב הלוי טויב

בתורה אור (הוספות) ד"ה "להבין למה לעתיד יתבטלו" כת הרי היו נסים גדולים יותר כמו אבני אלגביש כו'. (דף קט ע"ג). פשוט שהכוונה למה דאיתא בברכות (נ"ד ע"ב) - ולא כ שצינו ב"מראה מקומות והערות" ליחזקאל י"ג י"א.

כככככ

נ"ר - ג"ר

הת' שד"ב גאלדבע

באוה"ת ויקרא - ב תעו נדפס קיצור מהמאמר, בסעיף מהקיצור מביא (מה שמבואר בפנים המאמר מאגה"ק) המלאכים ו נ"ר דבי"ע.

וע"ז העירו בשולי היריעה על תיבת: נ"ר בכת"י ב: ג"ר.

ולפום ריהטא (בלי להכנס אם בכלל אפ"ל שהמלאכים הם דבי"ע) הקיצור הוא קיצור ממה שמבואר בפנים באריכות ובן המאמר מובא מאגה"ק שהמלאכים הם.. נפש ורוח דבי"ע (וכאן ר"ת שיכולים לטעות) וא"כ איך אפשר להדפיס בהק' שהמלאכים הם ג"ר דבי"ע!!

ובפרט שבפנים המאמר נדפס לנכון לאיזה צורך ה"י להדפיס שגיאה זו שאין לה כל הבנה כלל, ומה מרוי בזה.

בריש המאמר צויין שהמאמר נמצא למע' משלושים כת"י ב מהם עוד מצאו' שגיאה זו?

שם באותו ע' על תיבת המלאכים העירו שיש הוספה בכת"י
 "ועי"ק דמעיקרא בעשיי א"כ מה בינו לדו"ר דמלאכיה"...

ולפום ריהטא א) כיון שמוציאים הוספה בכת"י וישנו למע' משלושים יש לעיין מה נאמר בעוד חלק מהם (ובפרט ב) הלשון כמו שנדפס אין לו הבנה (ואף שכן נדפס בהוצאה ראשונה מהספר אבל אין זה מצדיק כשניתוספו עוד כו"כ כת"י לעיין בהם ולדפיס נכון) ולפום ריטא צ"ל (במקום התיבה דעיקרא) דמקרא!

תיקון [!:] באוה"ת

שם ע' תפא מביא הצ"צ וע' בת"א פ' יתרו בד"ה מראהם ומעשיהם (במ"מ לשם מציין המו"ל סט, ב - הנה אף שצודק שהמאמר מתחיל שם אמנם צריך לציין המקום במאמר שהצ"צ מתכוין אליו ולא סתם להתחלת המאמר והוא סט, ג) "שכיון שהוא זוכר גשמיות כו' דלישכח ההשגה כו"י".

ועי"ז באים שתי הערות מהמו"ל על העמוד שבסה"מ תרכ"ו מובא שם במקום תיבות כו' הלשון (כמו שהעתיק בהערות) ומסיים בהערות (לכאוי כצ"ל כאן).

היינו שכוונתו שצ"ל כאן בפנים הלשון שמובא בסה"מ שם. והנה אם קבלה היא נקבל ואם לדין יש תשובה, ותשובתו היא כאן נתכוון (לכאורה) הצ"צ להלשון שהובא בתו"א שאליו מציין ולא להלשון שהובא בסה"מ שם.

בד"ה שימני עו"ש

שם ע' תפג מביא הצ"צ "ועמ"ש בד"ה שימני כחותם מענין חותם שוקע, עו"ש במא"א ויסוד דנוק"י".

ועי"ז העירו בשולי היריעה על תיבת עו"ש "בכת"י ב' בד"ה שימני עו"ש ולהעיר א) לפי נוסח זה צ"ל שני פעמים בד"ה שימני שאין לזה שום הבנה. ב) בעוד כמה כת"י נמצאה הוספה זו? ג) לעיל צויין שמאמר זה נמצא גם בסה"מ תרכ"ו וגם שם ליתא הוספה זו. ד) פשוט שתיבות אלו הם טעות המעתיק ולפי"ז יש לעיין מה מרויחים כשמדפיסים שגיאות כשהלשון בפנים מובן

ופשוט (ה) לאחרי כל הנ"ל הנה מרוב חביבות להערה זו הדפיסו עוה"פ בע"הבא!

מלה חסירה בשורה השישית

שם בע" תפד בריש שורה השישית הניח מקום פנוי (וכב מוחזק בזה - ראה גליון תר"נ) ושם חסירה מלת: יסוד.

כ"כ

תיקון האגרות קודש'

הרב ברוך אבערלאנדע
שליח כ"ק אדמו"ר שליט"
בודאפעסט, הונגריה

ביאגרות קודש' מאת כ"ק אדמו"ר שליט"א חלק ט"ז אגו ויקיב (ע"י שלי"ו). נדפסה אגרת בהמשטת שמו של הנמען, ובאמו הדברים נדפס: 'גם הוא בכלל בניי שכולם נצטוו להיות הולכ מחיל אל חיל ומעלין בקדש, שזה עצמו הוכחה שעדיין אינם בג השלימות וחסרים אפילו בהשי"ת המצב דיום אתמול לגבי מחרו ובלבד שתהיי שעתו. . זמן עבודה בעצמו ועבודה עם הזוג ע"כ העתקה מהנדפס.

וכל מעיין יוקשה לו מה הכוונה שיאינם בגדר השלימ וחסרים אפילו בהשי"ת" וגם סימון שלשה נקודות שמראה שח ונשמט משהו אישי צ"ע.

ונתגלגלה זכות שנדפסה אגרת זו ע"י מקבל האגרת בעצ בעיתון 'כפר חב"ד' גליון 520 ע" 49-50, ותמוה אי"כ מה מ המצנזר כתוב באגרת שבשביל זה נשמט שמו של מקבל האגרת, וק הנ"ל נדפס שם לנכון, וז"ל: "אינם בגדר השלימות וחסו אפילו בהשואת המצב דיום אתמול לגבי מחרתו, ובלבד שח שעות אלו זמן עבודה בעצמו ועבודה עם הזולת" (ההדגשה המעתיק), והכל ברור ומובן! וכנראה שבאג"ק נדפס האו מהעתקה משובשת.

מאמרי אדה"ז הקצרים

הנ"ל

ד"ה מאלמים שנדפס במאמרי אדה"ז הקצרים ע' חיי-נייט -
זכר ע"י כ"ק אדמו"ר שליט"א בשיחות קודש תשי"ז ע' קני"ב,
ואומר: "דער ענין איז פאראן אויך אין תורה אור ותורת חיים
באריכות, אבער כנראה אז די התחלה דערפון איז געווען די
קורצע תורה און דערנאך איז צוגעגעבן געווארן די אריכות
ביאור הענין", ועפ"י אפשר למחוק את ה'כנראה' שבמראה -
מקומות כאן.

האם השעיר לעזאזל היה מת מיד?

הנ"ל

ביהערות וב"אורים גליון די (תרמ"ג) ע' 27 העיר המעיר
על משי"כ בגליון תרמ"א ע' 19-20 דהשעיר לעזאזל אין זה מעצם
המצוה שימות כשדוחפים אותו, אלא שברוב הפעמים כך היה הסדר
וכו' - ראה שם.

והעיר הנ"ל מדברי התו"כ עה"פ (אחרי טז, י) והשעיר אשר
עלה עליו הגורל לעזאזל יעמד חי לפני ה' . . . לשלח אותו, מה
ת"ל? לפי שנאמר לשלח אותו שלוחו למיתה, יכול שלוחו לחיים,
ת"ל יעמד חי לפני ה' לכפר עליו, הא כיצד? עמידתו חי ומיתתו
בצוק, ועד"ז נאמר ברש"י עה"פ "לכך נאמר יעמד חי, עמידתו חי
עד שישתלח, מכאן ששליחותו למיתה".

אמנם בביאור דברי התורה כחנים אעתיק פירוש המלבי"ם
ביהתורה והמצוה שם: יעמד חי לפני ה' הם דברים מיותרים,
דהא בפסוק כף אמרו וכלה מכפר את הקדש וכו' והקריב את השעיר
החי, ולמה הוצרך להזכיר כאן שהשעיר יעמד חי? ופי' חז"ל
מפני שהתורה לא הזכירה רק שישלח את השעיר במדבר . . . וחז"ל
קבלו שהיה דוחפו מראש ההר . . . וכפי הנראה מדברי הגמרא . . .
היה אפשר שלא ימות . . . רק הענין היה בנס וכמו שתרגם יונתן
. . . ואין דרך הכתוב להזכיר מעשה נסים, לכן סתם מקומו,
וגילה פה במה שכתב שבעודו לפני ה' יעמד חי עד הכפרה,
וממילא נשמע שאח"כ לא יחיה.

ולפי פירוש זה, הרי גם לפי התו"כ אין זה מעצם הדין שימות.

נבואה בזמן הזה

הנ"ל

ע"ד נבואה בזמן הזה יש להעיר גם מספר הזכרון להחתם סופר (מהדורת תשי"ז שנדפס ע"פ גוכתי"ק) ע' ב-ג: "דודאי מחסדי חבורא ית"ש ורב טובו כי יגלה און אנשים טרם בוא צרה וגזרה קשה . . והכלל לא יעשה ה' דבר כ"א גלה סודו אל עבדיו הנביאים, והחלום ההוא אעפ"י שמבשר ומגלה גזרה רעה, מ"מ החלום בעצמו טוב הוא, ומחסדי ה' הוא . . (ומפרש עפ"י דברי רבא ורב יוסף ולשיטתו) יד ה' הוא מדרגה ממדרגת הנבואה, ואם כי אינה ממש בזה"ז כמו בימי הנביאים דכתיב (יחזקאל לו, א) היתה עלי יד ה', מ"מ נטויה היא קצת להודיע לפרקים . . כתבתי זה על כל אשר אירע לנו האי שתא תקס"ט לפ"ק פה ק"ק פ"ב, והנה מראשית השנה הזאת כבר נודע לנו ע"י חלומות מבהילים..." - הרי החתם סופר מייחס לעצמו דרגה מסוימת של נבואה.

'מי שברך' אחרי קריאת התורה

הנ"ל

יש להעיר מהנאמר בהגחות שיו"ר ברכה להחיד"א, נדפס בגליון השו"ע יו"ד סי' של"ה ס"י: המתפלל על אביו או רבו. אין לומר אדוני אבי או רבי אלופי וכיוצא דאין גבהות לפני המקום, אלא יאמר אבי או רבי, מעבר יבק, מאמר שפתי צדיק פי"ח, הרד"ק בהגחותיו כ"י.

ולהעיר גם מהנהוג כשכ"ק אדמו"ר שליט"א עולה לתורה קוראים לו: "יעמוד אדונינו מורינו ורבינו".

חברת "בית רבי"

הנ"ל

באגרות קודש אדמו"ר מוהרי"צ ח"א ע' תקלז-תקלח נזכר תניסדות - בשנת תרפ"ו, ע"י אגודת התמימים - של חברת "בית רבי" שיפעל בשביל הצלת ספריית אדמו"ר מוהרש"ב שנמצא עד יום בספריית לנין וכי, מעניין היה לדעת באיזה מישורים הם גלו, בעיתון "כפר חב"ד" גליון 472 ע' 2-201 נאמר שזה היה יל עד שנת תרצ"ה, אבל ב"בתולדות חב"ד בארה"ב" לא נזכר ל זה כלום.

הרב שיל"א כשד"ר

הנ"ל

ע"ד התאריך ומשך זמן השד"רות הראשונה של הרב שיל"א נאמר בתולדות חב"ד באה"ק ע' קנב, ושם ע' קנה שאין ידיעה ברורה, וזה זה לערך בשנת תרמ"ח.

לאחרונה התפרסם מכתב מהרב שיל"א בקובץ 'אהלי שם' חלק ועל פיו גם אפשר לקבוע התאריך והמקום.

בע' כב נדפס מכתב מתאריך "יום ד' כ"ד לירח אדר התרמ"ח, עוב"י פאס יע"א" (והיא העתקה נכונה, ראה ע' כג בצילום ת"י), הרי שאז הוא היה שם, ראה שם בהערת המערכת שמכתב זה א בהמשך לאשר "אתמול . . יצאה האגרת מתחת ידי" והוא פס בקובץ 'גדיל תורה' ירושלים, גליון יב ע' 53, אבל שם מתאריך "יום ג' ז"ך אדר התרמ"ז פה עוב"י פאס תע"א" - שנה ג' כתיבת האגרת שלאח"ז!!! אבל בדיקה בלוח מאשר שבהעתקה גדיל תורה נפלה טעות, כי באותו שנה לא יכול להיות יום ג' ז"ך אדר, ויש לתקן התאריך: יום ג' כ"ג אדר התרמ"ח, ואינו בן איך נופל כזה טעות, ויש לבדוק במכתב האוריגינאלי.

בקובץ 'אהלי שם' שם ע' סו נדפס עוד מכתב מתאריך "יום ד' דר"ח אייר פה מיכאסא", ובו הוא מספר על היותו פסח בפאס, ו אומר בקשר למשהו "מיום ישבתי פה ד' אייר אשתקד", ומשך הוא מזכיר 'והי' זה בחי' תמוז תרנ"ח, ועפ"ז יליע מה

תאריך המכתב, והאם אין זה משנה התאריכים הידועים לנו עז
עכשיו?

הבאת המשיח ע"י נפוליון (גליון)

הנ"

בקשר למה שהארכתי ב'הערות וביאורים', מתחיל מגליון תרג
ובכמה הזדמנויות לאחר זה, ע"ד עמדת צדיקי פולין לנפולי
והבאת הגאולה על ידו - שכחתי לציין שגם הרב זוין בספו
חסידים, מועדים עי 367 מעתיק כל סיפור החוזה מלובלין שר
להביא את המשיח בעקבות מפלת נפוליון.

הילד מנחם מענדל שי'
לרגל הכנסו לבריתו של אאע"ה
ביום ג' כ"ג אדר
הי' תהא שנת נפלאות גדולות
ולזכות אחיו ואחיותיו
גיטל, שמאז יהודה, ליבא ברכה, זאב אברהם, יצחק דוד שלום,
שיחיו

נדפס ע"י הוריהם

הרה"ח הרה"ת ר' אליהו ארי' וזוגתו מרת חנה אסתר שיחיו

סלאווין

זקניהם

הווי"ח ר' צבי וזוגתו מרת מרים שיחיו

סלאווין

הווי"ח ר' חיים צבי וזוגתו מרת זעלדא רייזל שיחיו

מאשקאוויץ

לזכות

הרב משה אהרן צבי שי'

וזוגתו

מרת העניא רבקה רות תחי'

ווייס

שירותי מחשב ותכנת סדר הדפוס "סדרית" — באדיבות
E.S.T. Computers 4403 14th Ave. (718) 972 4648

להצלחה רבה ומופלגה